

Nit dels FOCS de sant Joan

Festa d'interés Turístic Local de la Comunitat Valenciana

Xàbia • Fogueres 2012

Nit dels
Fòcs
de sant Joan
Xàbia • Fogueres 2012

Edita: Departament de Turisme de l'Ajuntament de Xàbia.

Textos: Pepa Guardiola.

Il·lustracions: Àlvaro Tamarit.

Disseny gràfic: La Banyera, Àlvaro Tamarit.

Maquetació: La Banyera.

Imprimix: Impremta Botella.

Agraïm la seu col·laboració a:

Antoni Espinós, Andreu Ros, Tonica Chorro, Fundació CIRNE, Vicent Buigues,
Felipe Escolano, Juan Català, Francisco Català Arenós, Puri Bisquert

Imprès en paper reciclat

Als hòmens i dones que al llarg dels anys han fet gran la "Nit dels Focs de sant Joan". Als qui han gaudit i amat amb la força del seu encís. I als qui continuaran deixant-se encisar.

A los hombres y mujeres que a lo largo de los años han hecho grande la "Nit dels Focs de sant Joan". A quienes han gozado y amado con la fuerza de su hechizo. Y a quienes continuarán dejándose hechizar.

Les arrels de la Nit dels Focs de sant Joan

Al llarg de l'any hi ha dos períodes en què l'astre solar canvia el seu rumb. Durant el solstici d'hivern, la nit més llarga, un sol llunyà proclama la voluntat de vèncer la foscor i tornar a convertir-se en el senyor de les hores. En el solstici d'estiu, el dia més llarg, el sol aplega al punt àlgid en la seua ascensió al nord de la volta celeste. Per uns instants sembla aturar-se en el zenit i, després de mostrar el triomf de la claredat sobre les tenebres, inicia el declivi.

Un solstici i l'altre són motiu de festivitats a cavall entre tradicions paganes i cultes religiosos, fruit de l'amalgama de costums, creences i ritus diferents, com correspon a celebracions ancestrals tan antigues com la humanitat.

A Xàbia, ambdós moments tenen una festa, consagrada pel santoral i delimitada d'antuvi amb un espai físic; l'ermita de santa Llúcia, orientada als raigs del solstici d'hivern; i l'ermita de sant Joan (junt al cementeri antic) orientada al solstici d'estiu.

Temps i temps enrere, al pujol de l'ermita de sant Joan es feia un porrat dedicat al sant amb romeria i missa. La gent descansava dels quefers de la sega del blat, es preparava per a la renda estiuenga, pregava perquè les collites foren abundants i donava gràcies pels fruits rebuts o per rebre. La nit de sant Joan, del 23 al 24 de juny, nit de pugna entre la claror i l'obscuritat, la realitat i l'esoterisme, el món i el submón, s'encenien focs protectors davant de cada un dels portals de les muralles que tancaven la vila de Xàbia, per tal que genis, bruixes, dimonis i esperits solts no l'envaïren. Hòmens i dones, coronats amb garlandes, dansaven al voltant de les flames i saltaven cada foguera en un acte atàvic de purificació col·lectiva que propiciava la salut, la fortuna i l'amor.

En construir el cementeri extramurs de la vila, al lloc on s'honorava i cantava a sant Joan, el porrat es traslladà a vora les muralles, a la Placeta del Convent, i la celebració s'adaptà a les noves circumstàncies.

Així, superant canvis de segles i segles, xabiencs i xabienques han mantingut viva la tradició dels focs de la nit de sant Joan.

Las raíces de la “Nit dels Focs de sant Joan”

A lo largo del año, hay dos períodos en los que el astro solar cambia su rumbo. Durante el solsticio de invierno, la noche más larga, un sol lejano proclama la intención de vencer la oscuridad y volver a convertirse en el señor de las horas. En el solsticio de verano, el día más largo, el sol llega al punto álgido en su ascensión al norte de la bóveda celeste. Por unos instantes parece detenerse en el cenit y, después de mostrar el triunfo de la claridad sobre las tinieblas, inicia el declive.

Un y otro solsticios son motivo de festividades a caballo entre tradiciones paganas y cultos religiosos, fruto de la amalgama de diferentes costumbres, creencias y ritos, como corresponde a celebraciones ancestrales tan antiguas como la humanidad.

En Xàbia, ambos momentos tienen una fiesta, consagrada por el santoral y delimitada desde antaño con un espacio físico; la ermita de santa Lucía, orientada a los rayos del solsticio de invierno; y la ermita de san Juan (junto al cementerio antiguo) orientada al solsticio de verano.

Tiempo y tiempo atrás, en la colina de la ermita de san Juan se hacía un "porrat" dedicado al santo con romería y misa. La gente descansaba de los quehaceres de la siega del trigo, se preparaba para la recolección veraniega, rogaba para que las cosechas fueran abundantes y daba gracias por los frutos recibidos o por recibir. La noche de san Juan, del 23 al 24 de junio, noche de pugna entre la claridad y la oscuridad, la realidad y el esoterismo, el mundo y el inframundo, se encendían fuegos protectores ante cada uno de los portales de las murallas que cerraban la villa de Xàbia, para que genios, brujas, demonios y espíritus sueltos no la invadieran. Hombres y mujeres, coronados por guirnaldas, danzaban alrededor de las llamas y saltaban cada hoguera en un acto atávico de purificación colectiva que propiciaba la salud, la fortuna y el amor.

Al construirse el cementerio extramuros de la villa, en el lugar donde se honoraba y cantaba a san Juan, el "porrat" se trasladó delante de las murallas, en la Placeta del Convent, y la celebración se adaptó a las nuevas circunstancias.

Así, superando cambios de siglos y siglos, Xàbia ha mantenido viva la tradición de los fuegos de la noche de san Juan.

Crepuscle de la vespra de sant Joan. La llum es nega a abandonar el poble en els dies que la claror regna sobre l'obscuritat. Busca còmplices que l'ajuden a mantenir-se fins que reaparega l'astre rei pellevant. Insinua matisos daurats sobre cases, teulades, molins i torres; fecunda de lluentors arbres, terres i núvols; tinta la mar de claredats perquè les escampen les ones; conjura l'aire perquè retinga fins la mínima espurna.

Crepúsculo de la víspera de san Juan. La luz se niega a abandonar el pueblo en los días que la claridad reina sobre la sombras. Busca cómplices que le ayuden a mantenerse hasta que reaparezca el astro solar. Insinúa matices dorados sobre casas, tejados, molinos y torres; fecunda de brillos árboles, tierras y nubes; tiñe la mar de claridades para que las esparzan las olas; conjura el aire para que retenga hasta el mínimo fulgor.

Hòmens i dones de totes les edats es preparen per a respondre a la crida de la llum. Confabulats amb la natura, trenen garlandes aromàtiques de vidiella florida. La potència del sol ha impregnat de fortalesa la vida. Saba i sang, en plena eclosió, s'uneixen per a acomiadar la tendra primavera i rebre el madur estiu.

Hombres y mujeres de todas las edades se preparan para responder a la llamada de la luz. Confabulados con la naturaleza, trenzan guirnaldas aromáticas de la florida vidiella. La potencia del sol ha impregnado de fortaleza la vida. Savia y sangre, en plena eclosión, se unen para despedir la tierna primavera y recibir el maduro verano.

Els últims reflexos de llum natural s'esvaeixen, les tenebres cobren força. Ràpid, amuntegueu llenya! Cal disposar la foguera per a enllumenar la nit, abans que follets i bruixes es colen per la porta oberta de la foscor.

Los últimos reflejos de luz natural se desvanecen, las tinieblas cobran fuerza. ¡Rápido, amontonad leña! Hay que disponer la hoguera para alumbrar la noche, antes de que duendes y brujas se cuelen por la puerta abierta de la oscuridad.

Al voltant de la mitjanit, pel carrer, es forma una garlanda de caps guarnits amb la planta santjoanera. Corona iniciàtica que esborra identitats individuals. Amulet compartit que desperta sentiments conjunts i crea llaços de celebració col·lectiva.

Alrededor de la medianoche, por la calle, se forma una guirnalda de cabezas guarnecidas con la planta sanjuanera. Corona iniciática que borra identidades individuales. Amuleto compartido que despierta sentimientos conjuntos y crea lazos de celebración colectiva.

Sonen la dolçaina i el tabal. Un riu de gent s'inflama amb els mateixos delers, enllumenar cada racó de la vila, convocar els bons esperits, vèncer la foscor, espantar mals auguris, convertir danys en béns, mudar menyspreus en estimes. Corre l'alegria entre les garlandes. Fem de la nit dia.

Suenan la dulzaina y el tabal. Un río de gente se inflama con los mismos deseos, alumbrar cada rincón de la villa, convocar los buenos espíritus, vencer la oscuridad, espantar malos augurios, convertir daños en bienes, mudar menosprecios en afectos. Corre la alegría entre las guirnaldas. Hagamos de la noche día.

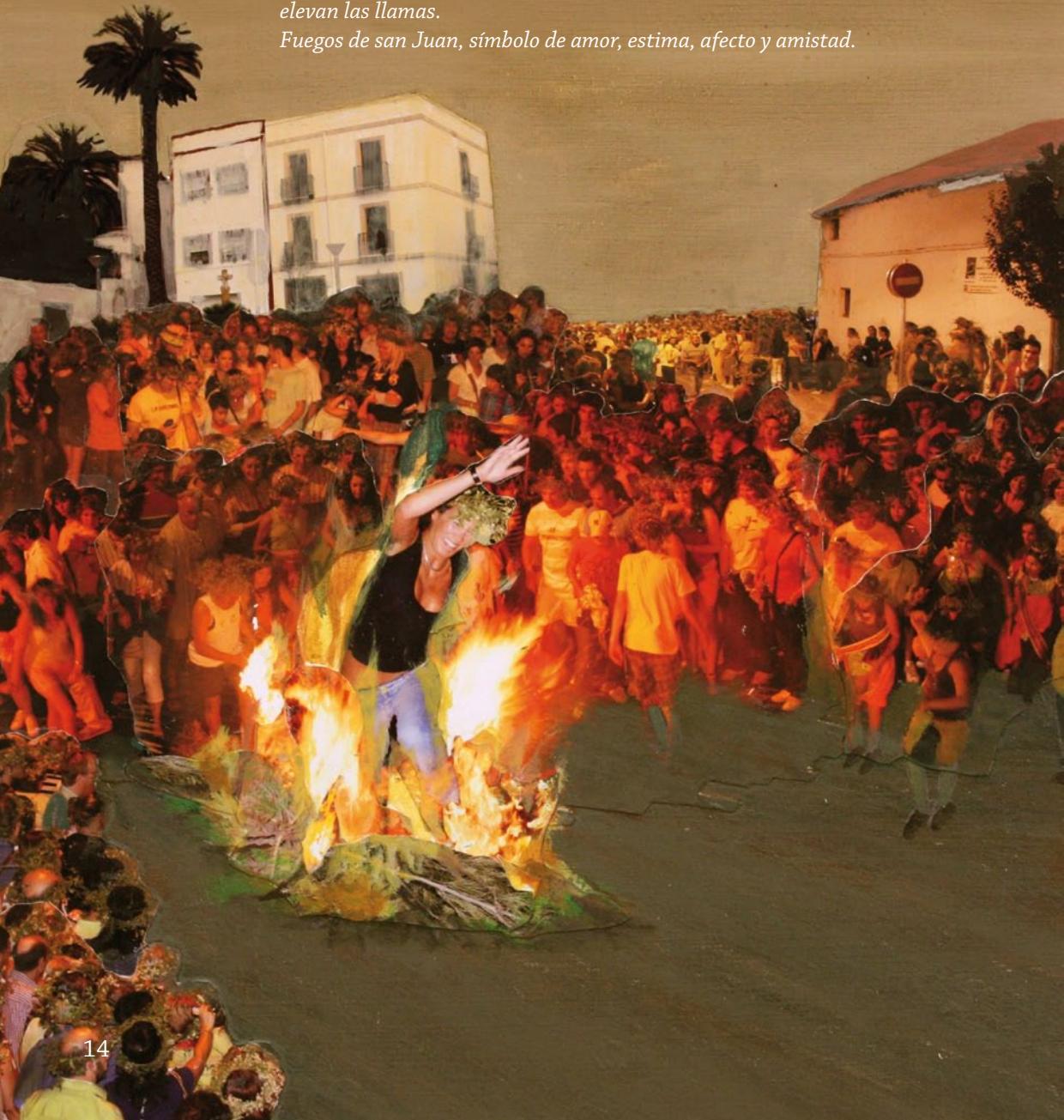

Salta l'espurna, s'encén la llenya i sorgeix el foc. La llum del sol té qui la reemplace. S'apaga la nit i el dia torna. Bateguen els cors a la recerca del crepitjar de les brases. Volen els cossos, s'enlaiрен les flames.

Focs de sant Joan, símbol d'amor, estima, afecte i amistat.

Salta la chispa, se enciende la leña y surge el fuego. La luz del sol tiene quien la reemplace. Se apaga la noche y el día regresa. Laten los corazones en busca del crepitjar de las brasas. Vuelan los cuerpos, se elevan las llamas.

Fuegos de san Juan, símbolo de amor, estima, afecto y amistad.

Quin amor més dolç i màgic el de la nit de sant Joan! Flama que enllumena i no crema, passió que encén i no consumeix, caliu que encisa i no angoixa. L'estima dels cossos s'acopla a la flama. Amor purificat per la foguera.

¡Qué dulce y mágico el amor de la noche de san Juan! Llama que alumbra y no quema, pasión que enciende y no consume, calor que hechiza y no angustia. La estima de los cuerpos se acopla a la llama. Amor purificado por la hoguera.

Els raigs de lluna abracen la mar i
la humitat salada es torna fecunda.
Les parelles canten l'antiga cançó.

*Los rayos de luna abrazan la mar y
la humedad salada se vuelve fecunda.
Las parejas cantan la antigua canción.*

La garlanda mana
per l'amor de "Diós",
esta nit de l'esperança
ballarem els dos.

Els cossos i els ànims, embruixats per la festa del foc, necessiten desprendre's de lastres.

Cremem els trastos vells, els mals records, els odis, els infortunis.

Foc amb ells! Que desapareguen per sempre. Acomiadem-los complaguts mentre ens enllumenen, abans de convertir-se en cendra.

Los cuerpos y las voluntades, embrujados por la fiesta del fuego, necesitan desprenderse de lastres.

Quememos los trastos viejos, los malos recuerdos, los odios, los infortunios.

¡Fuego con ellos! Que desaparezcan para siempre. Despidámosles complacidos mientras nos alumbran, antes de convertirse en ceniza.

Gira la gent al voltant de la foguera, així com la terra gira al voltant del sol.
Adéu Primavera, benvingut estiu!
Que no es trenque la roda! Que no callen els càntics! Que no pare la dansa!
Que no se separen les mans! Que no cessen les flames!
Cremats els trastos vells, cremem les corones noves.
Fades i follets escapen de les garlandes enceses i salten al capdamunt de la foguera.

Gira la gente alrededor de la hoguera, así como la tierra gira alrededor del sol.

¡Adiós Primavera, bienvenido Verano!

¡Que no se rompa la rueda! ¡Que no callen los cánticos!. ¡Que no pare la danza!

¡Que no se separen las manos! ¡Que no cesen las llamas!

Quemados los trastos viejos, que ardan las coronas nuevas.

Hadas y duendes escapán de las guirnaldas encendidas y saltan a lo alto de la hoguera.

Les flames cobren vida i corren fugisseres pels carrers. Els tambors entonen un sortilegi confós. Dimonis d'ulls llampants traspassen la porta del submón. L'aladarull de petards i coets convoca un estol d'esperits agitats. Hòmens i dones els segueixen enardits.

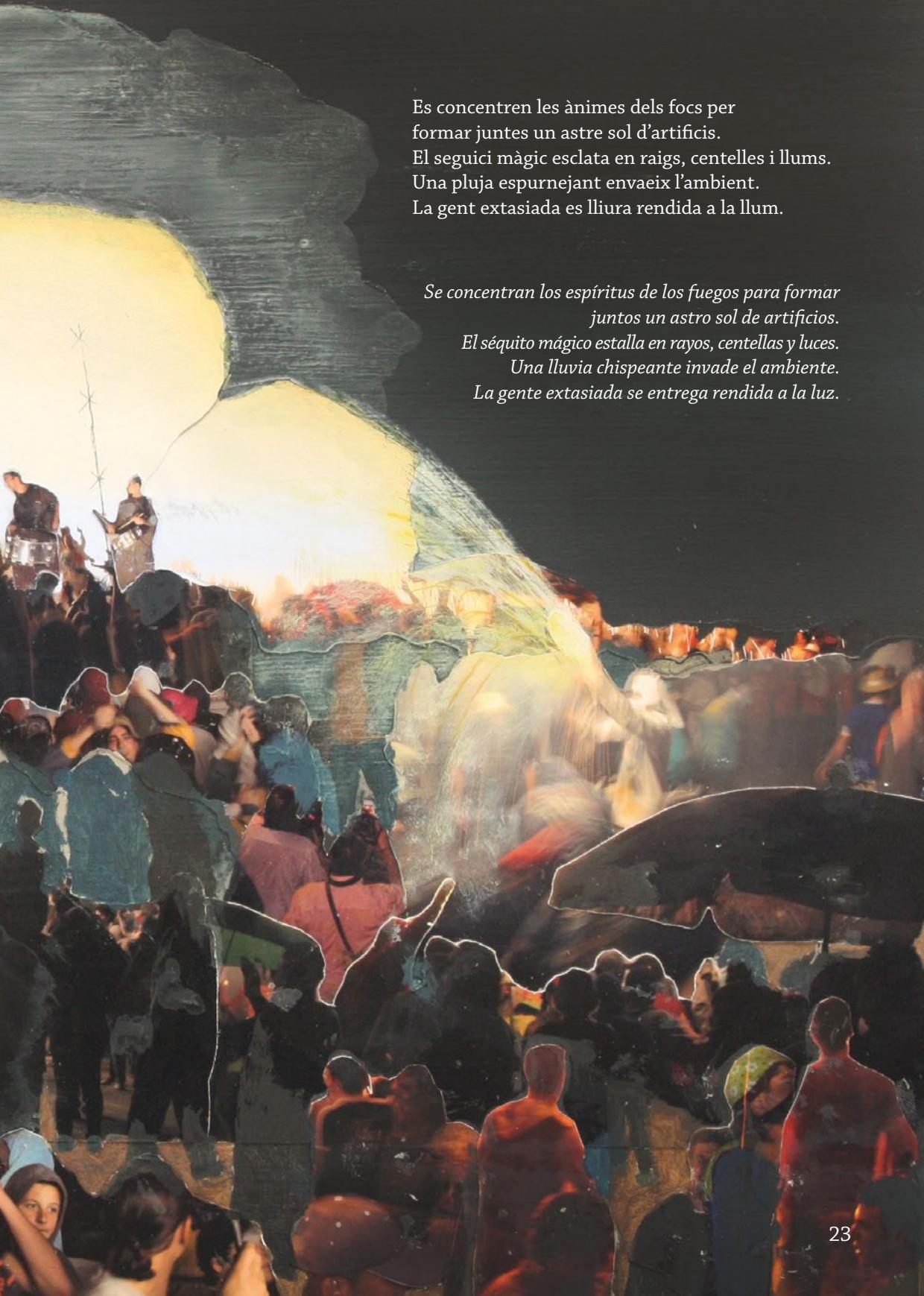
Las llamas cobran vida y corren huidizas por las calles. Los tambores entonan un sortilegio confuso. Demonios de ojos relampagueantes traspasan la puerta del inframundo. El alboroto de petardos y cohetes convoca una tribu de espíritus agitados. Hombres y mujeres los siguen enardecidos.

Envesteix el bou de l'avern amb les banyes enceses. Volen els encaputxats sobre vehicles de centelles. El cavaller del foc monta un cavall de fum. Els dracs escupen brases. Les bubotes tiren trons.

Embiste el toro del averno con los cuernos encendidos. Vuelan los encapuchados sobre vehículos de centellas. El caballero del fuego monta un caballo de humo. Los dragones escupen brasas. Los fantasmas lanzan truenos.

Es concentren les ànimes dels focs per
formar junes un astre sol d'artificis.
El seguici màgic esclata en raigs, centelles i llums.
Una pluja espurnejant envaeix l'ambient.
La gent extasiada es lliura rendida a la llum.

*Se concentran los espíritus de los fuegos para formar
juntos un astro sol de artificios.
El séquito mágico estalla en rayos, centellas y luces.
Una lluvia chispeante invade el ambiente.
La gente extasiada se entrega rendida a la luz.*

Després del clímax del sol nocturn, les parelles encenen cada racó de la nit amb les flames de l'amor.
Les fadrines fan encanteris per descobrir el futur amant.
Col.loquen sota el llit flors granades de penquieres per tal d'endevinar el seu nom; fonen plom i l'aboquen sobre aigua freda a fi de conèixer quin ofici tindrà.

*Después del clímax del sol nocturno, las parejas encienden cada rincón de la noche con las llamas del amor.
Las solteras hacen encantamientos para descubrir el futuro amante. Colocan bajo la cama flores granadas de cardos para adivinar su nombre; funden plomo y lo vierten sobre agua fría para conocer qué oficio tendrá.*

Per a acabar la festa compartirem llavors torrades de la collita passada. Simbòlic aliment de germanor, prodigalitat i confiança. Prompte la deessa Fortuna ens omplirà el rebost amb el seu corn de l'abundància.

Para terminar la fiesta compartiremos semillas tostadas de la cosecha anterior. Simbólico alimento de hermandad, prodigalidad y confianza. Pronto la diosa Fortuna nos llenará la despensa con su cuerno de la abundancia.

Ja despunta el sol arran de mar. Dissipa les boires i llença els primers raigs. Tremola la llum amb els sospirs del nou dia. Brilla l'escuma de les ones sobre l'arena. La nit ha claudicat definitivament, es declara vençuda per la matinada. Hòmens i dones li contem secrets a l'aigua salada. Esperaran impacients durant un any les màgiques meravelles d'una altra Nit dels Focs de sant Joan.

Ya despunta el sol por el horizonte marino. Disipa las nieblas y tiende los primeros rayos. Tiembla la luz con los suspiros del nuevo día. Brilla la espuma de las olas sobre la arena. La noche ha claudicado definitivamente, se declara vencida por la madrugada. Hombres y mujeres le cuentan secretos al agua salada. Esperarán impacientes durante un año las mágicas maravillas de otra "Nit dels Focs de sant Joan".

Nit dels
Fòcs
de sant Joan
Xàbia • Fogueres 2012

www.xabia.org